

Ardennen

Driedaagse Lee Trail

Van een leien dakje

 ^ Nog één afdaling, beneden ligt Kautenbach.

53 kilometer in drie dagen: dat zou een makkie moeten zijn. Maar dan blijken de rotsen in de Luxemburgse Ardennen steiler te zijn dan gedacht. En mooier.

TEKST & FOTO'S FLORIEN VAN REES

Even is er wat verwarring. De route begint in Ettelbrück, naast het standbeeld van een militair. Aangezien we de Lee Trail gaan lopen, denken we: is dat standbeeld dan generaal Lee, uit de Amerikaanse Burgeroorlog? Wat doet hij hier? Maar het gaat om een andere Amerikaanse generaal, uit een andere oorlog:

Patton. In de laatste winter van WOII gaf Patton leiding aan het Ardennenoffensief, hij wordt in Luxemburg geëerd als een held. Op het speciaal voor de Lee Trail aangelegde paadje duiken we het bos in. Vroeger ging hier een ander weggetje omhoog, maar dat was gevaarlijk, zo boven het spoor.

Het is een aardig markeringsteken dat we de komende dagen zullen volgen: een wit golfje op een blauwe achtergrond. Toepasselijk, want het water, met name de rivier Sûre, is nooit ver weg. Na een half uur slingeren door het bos, met het geluid van auto's op de achtergrond, steken we in het dorp Erpeldange voor het eerst de Sûre over en zien we vanaf de brug een ijsvogel over het water scheren. Schitterend, die haast fluorescerende, blauwe vleugels. Het zal niet bij dat ene exemplaar in Erpeldange blijven.

Zoals dat voor veel dorpen in Luxemburg geldt, is er weinig leven, maar hier staan nog wel een paar mooie oude gebouwen van vroegere watermolens. Buiten het dorp stinkt het. De geur blijkt te komen van een

gigantische afvalverwerkingsinstallatie op de route. Voorbij het dorp gaat het nog een tijdje soepel gloeiend langs weilanden omzoomd door struiken met rijpe bramen. Fruit snoepen houdt wat op, maar het is wel lekker.

Preekstoel

En dan begint het echte werk, hoogtemeters maken. Stevig stijgen door het bos, voor de eerste keer op onze route, kilometerslang. Op het ene moment is het pad breed, later is het meer een richel langs een afgrond om verderop weer uit te dijen. Hebben we zelf normaal nog wel eens de neiging om te verdwalen, dan is dat op deze route haast onmogelijk; het witte golfje is nooit ver weg. Soms deelt het een paal met flink wat andere symbolen, want we kruisen onder meer het Victor Hugo Pad, de Sentier de Nord, de GR57 en de Sentier Adrien Ries. We passeren een antieke wegwijzer

^ De Napoleonboom op het hoogste punt van de Lee Trail, op 500 meter.

 ^ Verdwalen kan echt niet.
 ^ Zicht vanaf de Gringlee op de bocht in de Sûre.

De rotsen op de Lee Trail ga je op en af, op en af. Na een omlaag weet je: straks komt er weer een omhoog

van gietijzer en komen bij de Predigtstuhl, een rots die, anders dan naamgenoten elders in de wereld, niet zo heet omdat hij zou lijken op een preekgestoelte, maar omdat er volgens een legende ooit een preek is uitgesproken die talloze heidenen heeft bekeerd. Voor de hedendaagse wandelaar is de locatie vooral een mooi uitzichtpunt. Veilig achter een stalen reling zien we,

zo ver het oog reikt, gemengd woud dat de rotsen verbergt, aan de horizon enkele windmolens en in de diepte de Sûre. Bij het verlaten van het bos komen we weer in de bewoonde wereld, in het dorp Michelau, en voert het pad door grasland langs de grootste burcht van Luxemburg, het kasteel van Bourscheid dat waakt op zijn eigen rots over het Sûredal. De oorsprong ervan gaat duizend jaar terug in de tijd. 's Avonds, zo blijkt later als we voor de nacht zijn neergestreken in Bourscheid-Moulin, is het middeleeuwse bouwsel sprookjesachtig verlicht.

Maar eerst gaat het weer omhoog, zo'n 220 meter, de Gringlee op voor een van de mooiste panorama's van het land: een blik op de plek waar de rivier een bocht maakt in de vorm van een hoefijzer. Het snelstromende water heeft het land diep uitgesneden en het 'schaafsel' als het ware naar binnen geduwd, waardoor een langgerekte heuvel is ontstaan. Daarop prijkt het kasteel. Vanaf het uitkijkpunt verbazen ons over de eigengereidheid van de natuur. Op de ene oever van de rivier ligt een camping, aan de overkant staan twee hotels. >>

◀ Afwisselend landschap: rotsen, bossen, open veld.

Ultieme boom

Na tochten die we de afgelopen maanden hebben gemaakt in de Vogezen en het Sauerland zijn de bosrijke gebieden waar we nu doorheen wandelen een verademing. In de Vogezen zijn de zaagmachines nooit ver weg en liggen om de zoveel kilometer enorme stapels omgezaagde dennen langs de weg. Mooi gebied, maar wel duidelijk productiebossen met kale plekken in het landschap als gevolg. Om over de heuvels van het Sauerland nog maar te zwijgen: één grote kerstboomplantage. Eindeloze rechte rijen, van miniboompjes voor kleinbehuizen tot reuzen voor het stadhuis, compleet met de gekleurde strikjes aan de takken voor het rooiscema. Behoorlijk eentonig. Het Ardense bos is gevarieerder; natuurlijk wel dennen, maar ook eiken, essen, esdoorns en berken. Zo'n oud bos verveelt geen moment.

De ultieme boom staat echter helemaal in z'n eentje, omgeven door landbouwgronden op een open plateau boven Bourscheid. Je ziet 'm van verre want hij staat op het hoogste punt van de route, op 500 meter hoogte. De trotse linde werd in 1941 stiekem geplaatst, als verzetsdaad, nadat de Duitsers het vorige exemplaar hadden vernietigd. De oorspronkelijke boom was geplant in 1811, ter gelegenheid van de geboorte van de zoon van Napoleon. Het uitkijkplatform naast de Napoleonboom heeft een oriëntatietafel en biedt 360 graden zicht op het rollende landschap.

➤ Stilleven in Michelau.

◀ Even zitten, met zicht op de burcht van Bourscheid.

Grillige kammen

De Lee Trail dankt zijn naam dus niet aan een Amerikaanse generaal, maar aan het landschap waar hij doorheen voert. 25 miljoen jaar geologische geschiedenis heeft hier geleid tot een hoogvlakte, het Ardense Plateau, die in diepe, geërodeerde dalen wordt doorsneden door kronkelende waterlopen. Aan de randen van de vlakte resteren leisteenformaties met grillig gevormde kammen en rotsen. In het Luxemburgs wordt zo'n rotspartij een *lee* genoemd, of *lei*, *lay* en *leh*. Tijdens de wandeling ga je ze op en af, op en af. Na een omlaag volgt veelal een wat vlakker stuk, maar je weet: straks komt er weer een omhoog. De Gringlee boven Bourscheid – die met het mooie panorama – is zo'n bergkam. Andere heten Hockslee, Fuuslee en Schwarzlei. En niet te vergeten de Molberlee, een zware jongen waar menig Alp een puntje aan kan zuigen. Unieke biotoop ook, waarin tal van zeer zeldzame insecten en planten voorkomen. Door het gruis kringelt een slang. Vast niet giftig, toch maar even met een boogje eromheen.

We lopen de Lee Trail op drie warme dagen aan het einde van de zomer. Op veel plaatsen biedt bos beschutting tegen de brandende zon, maar in open terrein is het snikheet. Het snel stijgende paadje en de smalle graat van de Molberlee zijn grotendeels onbeschermd, waardoor de beklimming, aan het eind van dag twee, een uitputtende aangelegenheid is. Na dit zwaarste deel van de driedaagse tocht strijken we dorstig neer op het terras van het vriendelijke hotel van Hoscheid.

Klankpad

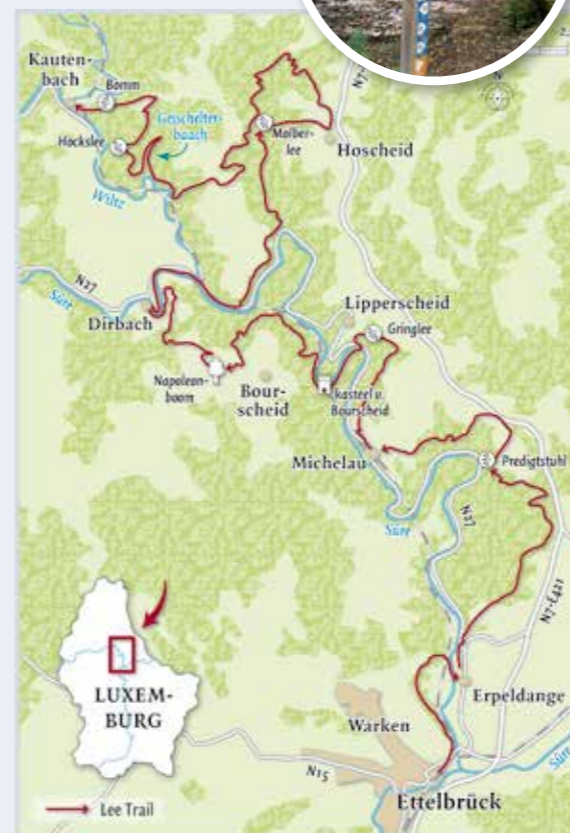
Rond Hoscheid ligt de Klangwee, een route van 6,5 kilometer met zeventien plekken die de wandelaar uitnodigen om geluiden te beluisteren en zelf te maken en op die manier op te gaan in de natuur. De Lee Trail volgt ongeveer de helft van de Klangwee, daardoor komen wij ook een aantal van de klankinstallaties tegen. Dus duiken we met ons hoofd in een toeter om het geluid van een beek te versterken, laten we knikkers door een getrapt aflopende buis rollen en passeren we een reusachtig windorgel (helaas is het windstil). Onze favoriet is een enorme houten xylofoon. De stokken om het instrument te bespelen liggen ernaast. We zijn er lang zoet mee en kunnen er echte melodietjes op spelen. We zouden nog wel door willen pingelen, maar moeten verder, want er is nog 14 kilometer te gaan.

De laatste wandeldag wordt de kortste en de lichtste, maar zeker niet een mindere dan de voorgaande twee. We passeren een

kapelletje, een watertoren, een houten bruggetje en een monumentje voor een verzetsstrijder en doorkruisen een open plateau met vergezichten. Daarna slingert het pad door het bos naar het ruige pad over de scherpe Hoflee. Zigzaggend gaat het naar beneden, door beschut, beetje mysterieus gebied. Niet zo gek dat de topografische kaart angstaanjagende locaties vermeldt, zoals Schwaarzepull, moerasgebied waar de duivel rondwaart, en Geischelterbaach, beek met de geesten. We lopen een stuk langs de beek, en daarna gaat het voor de laatste keer bergopwaarts, over een lengte van 4 kilometer, naar het uitzichtpunt op de Hockslee en de bergkam Bomm. Wat heerlijk dat hier een bankje is geplaatst. In de diepte zien we Kautenbach liggen, nog één afdaling en de tocht zit erop. Kautenbach is het eindpunt van de Lee Trail. Het is ook het beginpunt van de Éisleck Trail, maar die is voor een andere keer.

De Molberlee is een unieke biotoop waarin tal van zeer zeldzame insecten en planten voorkomen

WANDELWIJZER

De Lee Trail is 53 kilometer lang en is verdeeld in drie dagetappes:

Ettelbrück – Bourscheid–Moulin (18,5 km, ↑ 721 m, ↓ 685 m), Bourscheid–Moulin – Hoscheid (19,7 km, ↑ 1031 m, ↓ 776 m) en Roscheid – Kautenbach (15 km, ↑ 605 m, ↓ 830 m). Zeer geoeffende lopers redden het ook in twee dagen, maar onderschat de tocht niet. Je maakt in totaal ruim 2000 hoogtemeters. De route is in beide richtingen goed gemarkeerd. 60 procent gaat over natuurlijke paden. De etappes kunnen ook los gewandeld worden, ze zijn te verbinden met het openbaar vervoer.

De Lee Trail vormt sinds 2015 de verlenging van de al bestaande Éisleck Trail: 106 kilometer van Kautenbach naar La Roche-en-Ardenne (in België). Samen vormen ze de Escapardenne Trail. Beide tochten hebben het Europese keurmerk Leading Quality Trail.

Vervoer

Startpunt: treinstation Ettelbrück, twee uur met de auto vanaf Maastricht. Aan het eind van de

wandeling, in Kautenbach, trein terug naar Ettelbrück. Je kunt de tocht ook beginnen met de treinrit Kautenbach–Ettelbrück, zodat je op dag 3 bij de auto uitkomt. Openbaar vervoer in Luxemburg is gratis. Kijk op www.mobiliteit.lu voor de dienstregeling.

Slapen & eten

- *Etappe 1:* eindigt in Bourscheid–Moulin. Camping en meerdere hotels en restaurants.
- *Etappe 2:* Hoscheid, vriendelijk familiehotel met goed eten. Onderweg is weinig horeca, alleen in Dirbach. Neem voor de hele dag proviand en water mee.

Gids & kaart

- *Topoguide Escapardenne Lee Trail*, 115 pagina's, € 15 (ook in het Nederlands).
- Topografische kaart € 8, te koop op de officiële website blog.escapardenne.eu.

Meet weten?

- www.visitluxemburg.com
- www.trekkings.be/leetrail.html